

1986, 12. července – Sdělení VONS č. 546 „Hlavní líčení v trestní věci proti Heřmanu Chromému“ o hlavním líčení s Heřmanem Chromým obžalovaným z trestného činu podvracení republiky u Krajského soudu v Praze a jeho odročení.

Dne 8. 7. 1986 probíhalo u Krajského soudu v Praze, jehož senátu předsedala JUDr. Hana Fučíková,¹ hlavní líčení v trestní věci proti signatáři Charty 77, devětatřicetiletému úředníkovi mělnické elektrárny Heřmanu Chromému, který je obžalobou krajského prokurátora stíhán pro trestný čin podvracení republiky podle § 98 odst. 1 trestního zákona (viz naše sdělení č. 514, 515, 534 a 538)². Tohoto trestného činu se podle obžaloby měl dopustit pouze tím, že půjčoval nezávislou literaturu svým spolupracovníkům v elektrárně a pronášel před nimi výroky proti stávajícímu společenskému a státnímu zřízení. Je mu také kladeno za vinu, že napsal dopis Vasilu Biřakovi, který zveřejnily Informace o Chartě 77 č. 12 z roku 1985,³ a fejeton o paní Šimečkové [?].

Během prvního dne hlavního líčení vystoupilo osm svědků – všichni jsou spolupracovníci H. Chromého – a někteří skutečně dosvědčili, že jim půjčoval časopis Svědectví, knihu Josefa Frolíka Špión vypovídá, Informace o Chartě 77 a své vlastní literární práce. Šlo přitom o ojedinělé výpůjčky, mnozí svědci vypovídali odlišně než v přípravném řízení před vyšetřovateli Státní bezpečnosti. Jedna svědkyně sebrala u soudu odvalu a po pravdě vypověděla, že byla podrobena hrubému nátlaku vyšetřovatele, a proto uvedla nepravdivé okolnosti v neprospěch Heřmana Chromého. Soud její vysvětlení zaprotokoloval jen částečně. Poznámka předsedkyně senátu, že je otázka, zda právě pod nátlakem se nevypovídá pravda, nebyla zaprotokolována vůbec, ačkoliv je zajímavou ukázkou toho, jak současný čs. soudce pozitivně hodnotí útrpné právo. Z výpovědí svědků vyplynulo, že vyšetřovatelé Státní bezpečnosti kpt. Daniel Bežuch, kpt. Ján Predajnoš a vyšetřovatel Hrubý vzbudili v mělnické elektrárně rozruch a obavy už hromadným povoláním ke

svědeckým výsledkům, dále, že svědky vyslyšeli mnoho hodin – více než osm – bez jakékoliv přestávky na jídlo, že jim hrozili, že si je tam nechají. Podle čs. trestního řádu mají přítom výpovědi, učiněné před vyšetřovatelem v přípravném řízení, značný význam. V hlavním líčení v trestní věci proti H. Chromému se tento význam ještě nezákonným způsobem zvýšil, když soud u některých svědků přímo vycházel z jejich výpovědi učiněné v přípravném řízení a netrval na nové výpovědi a na případném zjišťování důvodů rozporů mezi oběma výpověďmi, tak jak mu ukládá zákon.

Hlavní líčení probíhalo v atmosféře strachu. Heřmanu Chromému bylo vytykáno, že poslouchal Hlas Ameriky; soud zkoumal, zda při svých kritických výhradách vůči čs. skutečností byl dostatečně kritický i k jevům na Západě (ukázalo se, že Heřman Chromý i tuto kritiku vyslovoval, zdá se však, že to v očích soudu nesnižuje jeho vinu). Zaujatost soudu je možno demonstrovat na výrocích přisedícího. Podle jednoho svědka Heřman Chromý řekl, že by bylo možná dobře, kdyby v Československu byla opozice. Přisedící se svědka zeptal, zda Heřman Chromý opozici sám připravoval a zda by taková opozice nemohla být, v extrémním případě, i teroristická organizace.

Rovněž souvislost celé trestní věci s Chartou 77 je zřejmá. Hlavní líčení začalo tím, že soud kladl otázky, zda H. Chromý je signatář Charty 77, kdy a kde prohlášení Charty podepsal, zda jeho údajná trestná činnost s Chartou nesouvisí, zda nedostal od Charty nějaké úkoly.

Při svém výslechu H. Chromý prohlásil, že se necítí vinen ve smyslu obžaloby a bod po bodu zdůvodnil proč.

Během hlavního líčení soud hrubě porušoval zásady procesního práva. I v Československu je uzákoněno, že svědek má vypovídat jen o tom, co viděl, slyšel, popřípadě jinak smyslově vnímal, a že hodnocení skutečností svědkem vnímaných přísluší soudu. Přesto však v tomto hlavním líčení svědci vypovídali o svých dojmech. Tak např. svědkyně Marešová⁴ tvrdila s rozhodností, že výroky, které pronášel Heřman Chromý, byly protisocialistické. I když byla obhájcem několikrát vyzvána, aby uvedla aspoň jediný takový výrok Heřmana Chromého, neuvedla žádný s tím, že si na

něj nepamatuje, ale že rozhodně šlo o protisocialistické výroky. Přitom v protokole o výpovědi v přípravném řízení rovněž není žádný takový výrok zaznamenán, už tam totiž vypovídá, že si konkrétní výroky nepamatuje. Svědek Hejna⁵ zase uvedl, že názory H. Chromého byly protisocialistické, tendenční až nepřátelské. Na dotaz obhájce, zda může uvést nějaký názor, který slyšel od H. Chromého a s nímž by zároveň nesouhlasil, odpověděl svědek záporně. Odpovědnost za to, že svědci takto tendenčně Heřmana Chromého hodnotili, má předsedkyně senátu a prokurátorka, která má být i během hlavního líčení garantem zákonnosti a má dozírat na to, aby se uplatňovaly všechny zákonné normy, včetně těch, které chrání obžalovaného. Během hlavního líčení se mnohokrát ukázalo, že zaujatá a neoprávněná svědeckví byla výsledkem mnohahodinových výslechů Státní bezpečnosti v přípravném řízení. Ne všechny procesní vady, které Heřmana Chromého poškodily, byly však převzaty z přípravného řízení. Např. jeden z přísedících chtěl po dvou svědcích, aby soudu podali ideový, ideologický profil Heřmana Chromého (jeho pracovní činnost měli přitom pominout). Oba svědci to odmítli. Proti tomuto postupu přísedícího, který buď nezná zásady procesního práva, anebo je svévolně porušuje, předsedkyně senátu nezasáhla; a ani prokurátorka ani obhájce nevznesli námitky.

Při tomto hlavním líčení se také projednávají skutečnosti, jejichž zařazení do obžaloby a tím i do důkazního řízení hlavního líčení je těžko uvěřitelné. Jednou z nich je to, že prý Heřman Chromý provokativně odešel z podnikového školení tzv. civilní obrany. Nakonec se prokázalo, že školení probíhalo v pracovní době, ale účastníkům nebyla hrazená ušlá mzda. A tato skutečnost má být jedním z důvodů, proč má být Heřman Chromý odsouzen pro tzv. podvracení republiky k trestu od jednoho roku do pěti let vězení!

I v této trestní věci projevilo soud snahu po kriminalizaci případu. Předsedkyně senátu se svědků vypytovala, zda něco vědí o činnosti H. Chromého, za niž byl jako za výtržnictví stíhán (šlo o umělecké pásmo o Franku Zappovi), i když jí bylo známo, že toto trestní stíhání bylo pravomocně ukončeno osvobozujícím rozsudkem Okresního soudu v Plzni.⁶

Soud odročil hlavní líčení na neurčito. Jedním z důvodů je to, že na návrh obhajoby má být slyšen jako svědek Jan Dus, který je ve vazbě a kterému podle posledních zpráv bylo obvinění rovněž rozšířeno o trestný čin podvracení republiky. Pokud jde o text, který Jan Dus označil jako fabrikát s tím, že mu byl podstrčen při domovní prohlídce, nebylo soudními znalci prokázáno, že byl psán na jakémkoliv ze strojů, jichž užíval anebo v zaměstnání mohl užívat Heřman Chromý. Rovněž znalkyně v oboru lingvistiky nepotvrdila autorství Heřmana Chromého. V dokazování se má ještě pokračovat.

Případ Heřmana Chromého vzbuzuje pozornost zvláště mezi mladými lidmi, kteří se účastní nezávislých kulturních aktivit.⁷ V Československu bylo posláno již několik petic v jeho prospěch. Jedna z nich, kterou podepsalo 108 občanů z Východočeského kraje a z Moravy, byla i se všemi podpisy zabavena dne 4. 7. 1980 signatáři Charty 77 Zdeňku Ingrovi z Pardubic při jeho zadržení v Praze.⁸

Jen další solidarizační akce v Československu i v zahraničí mohou Heřmanu Chromému aspoň částečně ulehčit jeho těžkou situaci a mohou pomoci jeho rodině. Mohou také narušit atmosféru strachu, v níž se celá trestní věc projednává. Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných zastává názor, že málokdy je v případech, jimiž se zabýváme, tak zřejmé, že je zneužito zákona pro postih člověka, který je znám svými nezávislými postoji a uměleckou činností.

Informace o Chartě 77, r. 9, 1986, č. 10, s. 9–10

POZNÁMKY

- ¹ Soudci byli JUDr. Antonín Joska, Zdeněk Novotný, Vladislav Osladil a dr. Alexander Klimeš. Viz in: KS v Praze, soudní spis k případu Heřmana Chromého (spis. zn. 1 T 13/86) uložený jako příloha k rehabilitačnímu spisu, Rt 632/91.
- ² Dokumenty č. 517, 518, 537 a 541. K trestnímu stíhání Heřmana Chromého a souvisejícímu trestnímu stíhání Jana Dusa viz dále sdělení VONS

č. 527, 550, 565, 572, 574, 581, 606, 615, 620 a 653, dokumenty č. 530, 553, 568, 575, 577, 584, 609, 618, 623 a 656.

- ³ Dopis H. Chromého Vasilu Biľakovi z listopadu 1985 viz in: *Informace o Chartě 77*, r. 8, 1985, č. 12, s. 28–30.
- ⁴ Celým jménem Libuše Marešová.
- ⁵ Celým jménem Jaromír Hejna.
- ⁶ Viz nevydané sdělení VONS o případu Heřmana Chromého a Vladimíra Líbala trestně stíhaných pro trestný čin výtržnictví z 10. 10. 1985, dokument č. 1176.
- ⁷ O kulturní činnosti a tvorbě H. Chromého informuje článek „Literární portrét Heřmana Chromého (od 9. 4. 1986 ve vazbě pro údajné pobuřování)“ in: *Informace o Chartě 77*, r. 9, 1986, č. 6, s. 19–20.
- ⁸ Na podporu Heřmana Chromého byly uspořádány i další petice. Viz petici adresovanou prezidentu republiky ze 7. 4. 1987 obsahující žádost o propuštění Chromého z vězení, kterou podepsalo 61 osob. *Informace o Chartě 77*, r. 10, 1987, č. 6, s. 12.; též petici adresovanou generálnímu prokurátorovi ČSSR obsahující žádost o propuštění Heřmana Chromého a Jana Dusa z vazby, *Informace o Chartě 77*, r. 9, 1986, č. 9, s. 11–12; též petici z 12. 7. 1986 adresovanou Generální prokuratuře ČSSR obsahující výzvu k propuštění H. Chromého z vazby, LP, Sb. VONS, inv. č. 137, sign. IV/1, kart. 26. Dále viz podnět Jana Dusa k podání stížnosti pro porušení zákona v případě H. Chromého adresovaný Generální prokuratuře ČSR z 23. 7. 1987 (Jan Dus se připojil k podnětu Michala Šimka), tamtéž, sign. IV/5, kart. 26; též informace o podnětu ke stížnosti pro porušení zákona v případě H. Chromého podaném Michalem Šimkem generálnímu prokurátorovi ČSR JUDr. Jaroslavu Krupauerovi, *Informace o Chartě 77*, r. 10, 1987, č. 6, s. 27.